
TMS 33 – HİSSE BAŞINA KAZANÇ

Süleyman ERTÜRK*
Yahya GÜNAY***

Mustafa UÇAR**
Mesut BİLGİNER****

ÖZET

Yatırımcılar, şirketlerde hisse senedi satın almayı düşündüklerinde bu hisselerin getirebileceği kazanç tiplerini bilmek isterler. Yatırımcılar farklı işletmeler ve farklı dönemler arasında hisse başına kazanç karşılaştırmaya da ihtiyaç duyarlar.

İşletmeler ve Yatırımcılar için temel finansal kriterlerden biri olan hisse başı kazanç rakamı, ancak doğru ve güvenilir bilgi içerdiğinde işletmenin finansal performansı için gerçekçi bir bilgi sunabilir. Hisse Başı Kazanç bilgilerinin doğru ve güvenilir olması, işletmenin gerçekçi olarak hisse başına ne kazandığını yatırımcılara sunmasını sağlamaktadır.

TMS 33 hisse başına kazanç oranının konusunu oluşturmaktadır. Bu oran sermaye piyasasında yatırımcılar tarafından sıklıkla kullanılan bir orandır. Bu çalışmada hisse başına kazanç etkileri TMS 33 dayalı olarak incelenmiştir

Anahtar kelimeler: Hisse senedi, Hisse başına kazanç, TMS 33,

TMS 33 - EARNING PER SHARE

ABSTRACT

Investors want to know type of earnings may bring to shares when they think of buying shares in the companies. Investors also need comparison per share of earnings between different companies and different period.

One of the main financial criteria is per share of earnings figure may provide realistic information for financial performance of companies however it contains accurate and reliable information for companies and investors. Information of earnings per share being accurate and reliable what earnings per share provides win as realistic of business offer to investors.

This is the subject of TMS 33 the rate of earnings per share. This ratio is often used from investors in capital markets. In this research, the effect of earnings per share based on the IAS 33 was examined.

Key words: Share, Earnings per share, TMS 33

*Öğr.Gör., Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü,

**Prof.Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü,

***Arş.Gör., Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü,

****Öğr.Gör., Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü.

GİRİŞ

İşletmelerin yaptıkları faaliyetleri sonuçlarının diğer işletmelerle, veya aynı işletmenin önceki faaliyet dönemleri ile kıyaslanması şeklinde performanslarının analizleri yapılmaktadır. Bu analizlerde en manalı olanlarında biri de hisse başına kazançtır. Özellikle karşılaştırma yapılan hisse senetlerinin birim nominal değerleri aynı ise bu performans ölçüsü çok daha anlamlı hale gelmektedir. Bu oranların doğru ve güvenilir olmasının ön şartı ise pay ile paydaya getirilen hisse senedinin doğruluğudur. Eğer işletmelerde dönem içinde pay senetlerinin sayısında değişim olmuş ise veya pay senetlerine dönüştürülebilir belgeleri de (potansiyel hisse senetleri) aynı dönemde piyasada satılıyorsa, paydaya gelecek hisse senedi adedinde düzenlemeler yapılması ihtiyacı ortaya çıkar. Bundan sonra bulunan hisse başına kar oranı bir önceki yıllarla yada diğer işletmelerle karşılaştırılabilir olmaktadır (Kaval, 2005: 570). Hisse başına kazanç oranı dolaşımda mevcut bulunan adi hisse senetlerinin adedi ile bağlantılı olarak yıllık performansı öngörür ve her adi hisse senedi ile kazanılan geliri ortaya koyar (Kieso vd., 2004: 788). Bu standart, hisse başına kazancın belirlenmesi ve sunulmasının ön koşullarını meydana çıkarmakta ve aynı zamanda hisse başına kazanç oranının paydasına yani hisse adedine yoğunlaşmaktadır (Greuning, 2004: 277)

1. STANDARDIN AMACI VE KAPSAMI:

1.1. Standardın amacı:

Bu standardın amacı aynı hesap döneminde farklı işletmeler arasında ve aynı işletmenin farklı hesap dönemleri arasında performans karşılaştırmalarının oluşturulabilmesi için hisse başına karın hesaplanması ve sunumuna ilişkin ilkelerin oluşturulmasıdır (Akgül ve Akay, 2004:161).

Hisse başına kazanç oranı aktif yatırımcıların yanı sıra potansiyel yatırımcılarında işletmenin karlılık oranlarını ölçmek amacıyla tercih edilmektedir. Oranın ulaşmak istediği hedef, adi hisse senetlerinden elde edilen fonların ne kadar verimli kullanıldığını belirtmektir (Delaney, 2002: 815).

Nitekim uygulamada "kazanç" performans konusunda bir yargıya ulaşmak için en yaygın kullanılan veri olmasının yanında, tek başına kazancın gerek işletmenin zaman içindeki performansı gerekse firma performansının diğer firmalara göre durumunu göstermek için uygun bir gösterge olmadığı düşünülmektedir (Sandıkçıoğlu, 2009:801).

Yatırımcılarca oldukça fazla bir şekilde kullanılan hisse başına kazanç oranı, doğru finansal verilerle ve doğru hesaplama yöntemiyle tespit edildiğinde, aynı raporlama döneminde farklı işletmelerin farklı raporlama döneminde aynı işletmelerin performansının birbirleriyle karşılaştırılmasını sağlamaktadır. Bu oran özellikle birim fiyatları aynı olan hisse senetlerinin performanslarının karşılaştırması ile ilgili oldukça önemli bir göstergedir. Diğer taraftan hisse başına kazanç sermaye yapısı ve boyutları farklı olan işletmelerin karşılaştırma olnağı sağlayan istatistiksel bir sonuçtur (Mısırlıoğlu, 2001:197).

Bunun yanında hisse başına kazanç oranı farklı ülkelerde tepe yöneticilerin ücretlendirme politikalarında geniş bir kullanım alanına sahiptir.

Bu yönüyle hisse başına kazanç küçük tutarlarda olsa dahi değiştiren muhasebe uygulamaları yöneticilerin kazançlarına etki etmektedir (Caster, Elson ve Weld, 2006:26).

Örneğin:

Aynı sektörde faaliyet gösteren A ve B firmalarının her ikisinde kazancının 100.000.000 TL olduğu ifade edildiğinde ilk düşünülen bu firmaların performansının aynı seviyede olduğudur. Ancak A firmasının sermayesinin 10.000 TL, B Firmasının sermayesininde 10.000.000 TL olduğu verisi dikkate alındığında ise bu firmaların performansının eşit olduğunu söylemek pek mümkün olmayacaktır. Aksine A firmasının B firmasına göre çok daha iyi performans sergilediği ni ifade etmek gerekecektir. Bu nedenle hisse başına kazanç, firma kazancını firmaya konulan sermaye ile ilişkilendirmek suretiyle performans için daha uygun bir ölçüt olmaktadır (Sandıkçioğlu, 2009:801). Hisse başına kazanç verilerinin, kazanç verilerinin kazancın farklı muhasebe politikalarına göre saptanması nedeniyle sınırlı kullanıma sahip olmasına karşın tutarlı bir biçimde belirlenen bir payda, finansal raporlamamanın kalitesini artırıcı bir etkiye sahip olacaktır. Bu standardın odaklandığı nokta, hisse başına kazancın hesaplanması ilişkin paydanın belirlenmesidir. Şeklinde ifade edilmiştir (TMS, 2009:629):

1.2.Standardın kapsamı:

Standart aşağıdakilere uygulanır :

a) Bir işletmenin ayrı veya bireysel tabloları

i) Adi hisse senetleri veya potansiyel adi hisse senetleri borsa veya diğer teşkilatlanmış piyasalarda (yurtiçi veya yurtdışı borsa veya yerel ve bölgesel piyasalarında dahil olduğu tezgah üstü piyasa) işlem gören veya

ii) Borsa veya diğer teşkilatlanmış bir piyasada adi hisse senetlerini ihraç etmek amacıyla, bir menkul kıymetler komisyonu veya diğer düzenleyici kuruluş ile finansal tablolarını oluşturan veya oluşturma sürecinde olan; ve

b) Bir grubun ana ortaklık ile konsolide edilmiş finansal tabloları:

i) Adi hisse senetleri veya potansiyel adi hisse senetleri borsa veya diğer teşkilatlanmış piyasalarda (yurtiçi veya yurtdışı borsa veya yerel ve bölgesel piyasaların da dahil olduğu tezgah üstü piyasa) işlem gören veya

ii) Borsa veya diğer teşkilatlanmış bir piyasada adi hisse senetlerini ihraç etmek amacıyla, bir menkul kıymetler komisyonu veya diğer düzenleyici kuruluş ile finansal tablolarını oluşturan veya oluşturma sürecinde olan.

2. KAVRAMLAR

2.1. Ters sulandırma:

(Hisse senetlerinde artış olsa dahi hisse başına kazancın/karın yükseldiği veya hisse başına zararın düştüğü). Dönüştürülebilir araçların dönüşümünün gerçekleştiği, opsiyon ve hisse alım hakkı veren araçların kullanıldığı veya belirli şartların yerine gelmesini peşi sıra adi hisse senetlerinin ihraç edildiği varsayımı neticesinde, hisse başına kazancın artması veya hisse başına zararın azaltılmasıdır (TMS, 2009:630).

2.2. Koşullu yeni hisse senedi çıkarma sözleşme:

Belirli şartların gerçekleştirilmesine bağlı olan hisse senedi ihraç sözleşmesidir (Sandıkçıoğlu, 2009:803).

2.3. Koşula bağlı çıkarılabilir hisse senetleri:

Koşullu yeni hisse senedi çıkarma sözleşmesinde belirtilen koşulların yerine gelmesini takiben bedelsiz olarak yada çok az bir nakit veya başka tür bir ödeme karşılığında ihraç edilebilecek adi hisse senetleridir (TMS, 2009:630).

2.4. Sulandırma:

(Hisse senetlerinde artış olduğu takdirde hisse başına kazancın /karın azalışı veya hisse başına zararın tespiti): Dönüştürülebilir araçların dönüşümünün gerçekleştiği, opsiyon ve alım hakkı veren araçların kullanıldığı veya belirli koşulların oluşmasının takiben adi hisse senetleri ihraç edildiği varsayımı sonucunda, hisse başına kazancın azalması veya hisse başına kaybın yükselmesidir (Sandıkçıoğlu, 2009:803).

2.5. Opsiyonlar, hisse alım hakkı veren finansal araçlar ve eşdeğerleri:

Sahibine adi hisse senedi alım hakkı veren finansal araçlardır.

2.6. Adi hisse pay senedi:

Diğer tüm özkaynağa bağlı finansal araç sınıflarından sonra gelen, özkaynağa dayalı bir finansal araçtır (Güler, 2012: 624).

2.7. Potansiyel adi hisse(pay) senedi:

Sahibine adi hisse senedi alım yetkisi tanıyan bir finansal araç ya da benzeri bir sözleşmedir (TMS, 2009:630).

2.8. Satım Opsiyonu:

Sahibine belli bir dönem süresince önceden tespit edilmiş bir fiyatın adi hisse senedi satım hakkı veren sözleşmeleridir (TMS, 2009:630).

3. STANDARDIN UYGULANMASI

3.1. Standartta yer alan temel kavramlar:

Standartta kullanılan bazı tanımların geniş açıklamasına aşağıda yer verilmiştir.

3.1.1. Adi Hisse senedi-Potansiyel Hisse Senedi:

Hisse başına kazançla ilişkin ilk olarak açıklığa kavuşturulması gereken kavramlar adi hisse senedi -potansiyel adi hisse senedi arasındaki farktır. Adi hisse senedi, diğer tüm özkaynağa dayalı finansal araç sınıflarından sonra gelen, özkaynağa dayalı bir finansal araçtır (Sandıkçioğlu, 2009:803). Potansiyel adi hisse senedi ise, sahibi olan kişiye adi hisse senedi alım hakkı tanıyan bir finansal araç ya da benzeri sözleşmedir (Sandıkçioğlu, 2009:803).

Uygulamada aşağıdakiler sıklıkla karşılaşılan potansiyel adi hisse senedi türleri olarak sayılabilir (Sandıkçioğlu, 2009:803).

- Hisse senedine dönüştürülebilir Tahvil
- Katılma İntifa Senedi
- Hisse senedi opsiyonları
- Rüçhan hakkı makbuzları
- Ücretlerinin bir parçası olarak çalışanlara hisse senedi alma hakkı tanıyan planlar,
- İşletme birleşmelerinde ihraç edilecek hisse senetleri

3.1.2. Adi Hisse Başına Kazancın Hesaplanması:

Adi hisse başına kazanç, ana ortaklığın adi hisse senedi sahiplerinin payına düşen kazanç veya zararın, dönemin adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalamasına bölünmesiyle hesaplanır (TMS, 2009:630).

Adi Hisse başına kazanç : Adi Hisse Senedi sahiplerinin payına düşen kazanç Dönemin adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalaması

Yukarıda gösterilen formülde hesaplanan adi hisse başına kazanç, raporlama dönemi zarfında işletmenin performansından ana ortaklığın her bir adi hisse senedine düşen kazancı ifade eder. Konsolide finansal tablolar üzerinden hisse başına kazanç hesaplanırken üzerinde durulması gereken bir nokta, konsolide işletmenin azınlık payları düşüldükten sonraki kar veya zararının, başka bir deyişle ana ortaklığa düşen kar veya zararının hesaplarda kullanılması gereklidir (Sandıkçioğlu, 2009:803).

Adi hisse senedi başına kazanç hesaplanırken yalnızca adi hisse senetleri üzerinde durulur, potansiyel hisse senetlerinin etkisi ise hiç bir

şekilde hesaplamaya eklenmez. Adi hisse başına kazancın hesaplanmasında dönem sonu itibariyle mevcut hisse senedi sayısı yerine dönemin adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalamasının kullanılmasının nedeni: Dönem boyunca mevcut adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalamasının kullanılması: dönem içi herhangi bir zamanda daha az veya daha fazla hisse senedinin varlığı sonucunda, sermaye tutarının dönem içerisinde değişebilme olasılığını yansıtır şeklinde belirtilmiştir (Sandıkçıoğlu, 2009:803).

Standart uyarınca dönem içinde hahazırda mevcut adi hisse senedi adedinin ağırlıklı ortalaması, dönem boyunca ihraç edilen veya geri alınan ve zaman ağırlık faktörüyle çarpılan adi hisse senedi adedi ile düzeltilmiş dönem başı adi hisse senedi sayısını ifade etmektedir. Durum aşağıda ki örnekten de anlaşılacağı üzere ; zaman ağırlıklı faktör, hisselerin mevcut olduğu gün sayısının dönemin toplam gün sayısına bölünmesi sonucu hesaplanmaktadır (Sandıkçıoğlu, 2009:803).

Örnek:

A firmasının dönem başında (01.01.200x) adi hisse senedi sayısı 100.000 iken, 30.06.200x tarihinde yapılan sermaye arttırımı sonucunda 50.000 yeni adi hisse senedi ihraç edilmiş; toplam adi hisse senedi sayısı 150.00'e ulaşmıştır. Bu durumda dönemin adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalaması (Sandıkçıoğlu, 2009:803).
= $(100.000 * (12 \text{ ay} / 12 \text{ ay}) + (50.000 * (6 \text{ ay} / 12 \text{ ay}))$
= 125.000 olarak hesaplanmaktadır.

Hisse senetlerinin dönemin hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalaması hesaplanmasında, hesaplamaya ne aşamada dahil edilecekleri, hisse senetlerinin ihracının türüne göre farklılık gösterebilir. Burada adi hisse senetlerinin ihraç edilme kayıt ve koşulları ile ihraç işlemine ilişkin her türlü anlaşmanın özü dikkate alınmalıdır. Bu konudaki açıklamalar strandardın 21-29 numaralı paraüraflarında yer almakta olup, aşağıda uygulamada daha sık karşılaşılabilecek durumlarda yer verilmektedir (TMS, 2009:630).

- Nakit karşılığı ihraç edilen adi hisse senetleri, ilgili nakit alacağını doğduğu tarihte ağırlıklı ortalama hesaplamasına dahil edilirler.
- Kar paylarının bedelsiz adi hisse senedi verilmek suretiyle dağıtılması nedeniyle ihraç edilen adi hisse senetleri, kar paylarının dönüştürülme tarihinde ağırlıklı ortalama hesaplanmasına dahil edilirler.
- Bir borçlanma aracının adi hisse senetlerine dönüştürülmesi sonucu ihraç edilen adi hisse senetlerine dönüştürülmesi sonucu ihraç edilen hisse senetleri, borcun üzerindeki faiz tahakkukunun sona erdiği tarihte ağırlıklı ortalama hesaplanmasına dahil edilirler.
- Bir borcun geri ödenmesi için ihraç edilen adi hisse senetleri, ilgili borcun geri ödendiği tarihte ağırlıklı ortalama hesaplanmasına dahil edilirler.
- İşletmeye sağlanan bir hizmet karşılığında ihraç edilen adi hisse senetleri ise, ilgili hizmetin alındığı tarihte ağırlıklı ortalama hesaplamasına dahil edilirler.
- İşletme birleşmesi maliyetinin bir parçası olarak ihraç edilen adi hisse senetleri, edinim tarihinden itibaren ağırlıklı ortalama hisse senedi sayısına dahil edilir. Zira Türkiye Muhasebe Standartları uyarınca, devralan, devralınanın kar veya zararını söz konusu

tarihten itibaren kendi gelir tablosuna dahil etmektedir.

- Koşula bağlı çıkarılabilir hisse senetleri; sadece, gerekli tüm koşullar sağlandığında (yani olaylar meydana geldiğinde) mevcut olarak kabul edilir ve adi hisse başına kazanç hesaplanmasına dahil edilirler.

33 No'lu Standartın 26-29'uncu paragrafları, dönemin adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalaması hesaplanırken yapılacak düzenlemelere ilişkindir. Standart uyarınca, cari dönem ve sunulan diğer tüm dönemlerdeki adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalamasının, kaynaklarda herhangi bir değişikliğe yol açmadan adi hisse senedi sayısını değiştiren potansiyel adi hisse senetlerinin dönüşümü dışındaki her türlü olay için düzeltilmesi gerekmektedir. Bedensiz hisse senedi verilmesi hisse senedi bölünmesi ve hisselerin konsolidasyonu (nominal değeri arttırarak hisse senetlerini birleştirme) bu duruma örnek olarak verilebilir (Sandıkçıoğlu, 2009:804).

Bedelsiz dağıtım ya da hisse bölünmesinde, adi hisse senetleri, mevcut hisselerle ek bir ödeme talep etmeden ihraç edilir. Bu nedenle, kaynaklarda bir artış olmadan mevcut adi hisse senedi sayısı artar.

Örnek:

Bir işletmenin dönem başında (01.01.2008) sahip olduğu mevcut hisse sayısı;1.000.000 adet sermayesi 1.000.000 TL ise ve 01.04.2008 tarihi itibari ile 500.000 adet yeni ihraç edilen hisse ile 1.500.000 adede, ödenmiş sermayesi de 1.500.000 TL ye yükselmiştir (Elitaş, 2011: 230).

Eski hisse senetleri tam yıl yürürlükte kaldıkları için 12/12 ay = 1.00

Yeni hisse senetleri dokuz ay yürürlükte kaldıkları = 9 /12 ay= 0.75

Toplam Zaman Ağırlığı = 1.75

Ağırlıklı Toplam Hisse Sayısı= 1.375.000 Hisse

hisse x1) +(500.000 x0.75) =1.375.000

Hisse Başına Kazancın Hesaplanması:

	Önceki Dönem	Cari Dönem
Hisse Senedi Başına Kazanç (Sulandırılmış)		
Dönem Karı	500.000.-	500.000.-
Dolaşımdaki hisse Senedi Sayısı (Basit)	1.000.000.-	1.500.000.-
01.04.2008 e kadar (1000.000x12/12 ay)		1.000.000.-
01.04.2008 den sonra (500.000x 9/12 ay)		375.000.-
Dolaşımdaki Hisse sayısı Düzeltilmiş		1.375.000.-
Hisse başına Kar Düzeltilmemiş	0.50TL	0.3333 TL
Hisse Başına Kazanç (Düzeltilmiş)	0.50	0.3666
Hisse Başına Kazanç Sulandırılmış	0.50	0.3666

Bedelsiz Hisse senedi verilmesi Örnek:

Z firmasının dönem başında (01.01.2001) adi hisse senedi sayısı 100.000 iken, 30.06.2001 tarihinde kar payının bedelsiz hisse senedi şeklinde dağıtılması sebebiyle 50.000 yeni adi hisse senedi ihraç edilmiş; toplam adi hisse senedi sayısı 150.000'e ulaşmıştır. Bu durumda dönemin adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalaması olarak 150.000 alınmalıdır. karşılaştırılmalı sunulan mali tablolara göre B firmasının 01.01.2000-31.12.2000 dönemine ait karının 80.000, 01.01.2001-31.12.2001 dönemine ait karının ise 90.000 olması durumunda düzeltilmiş hisse başına kazanç (Sandıkçıoğlu, 2009:804):

2000 yılı için: $80.000/150.000=0.53$

2001 yılı için: $90.000/150.000= 0.60$

olarak hesaplanmaktadır.

Örnek:

Eğer dönem başında 1.000.000 adet hisse mevcutken, 01.04.2008 de 500.000 adet bedelsiz hisse mevcut sermaye yedeklerinin sermayeye eklenerek dağıtımı yapılmışsa, önceki yılda da bu hisse senetleri tedavülde gibi farzedilerek hesaplama yapılır. Sanki 2 yıldan bu yana dolaşımda 1.500.000 adet hisse varmışcasına işleme tabi tutulur. Bu yüzden yeni yada eski hisseler düşen pay şeklinde bir ayırım yapılmaz . tüm hisseler eşit değerlidir (Elitaş, 2011: 230).

	Önceki Dönem	Cari Dönem
Hisse Senedi Başına Kazanç (Sulandırılmamış)		
Dönem Karı	500.000.-	500.000.-
Dolaşımdaki hisse Senedi Sayısı (Basit)	1.000.000.-	1.500.000.-
Dolaşımdaki Hisse sayısı (Düzeltilmiş)	1.500.000.-	1.500.000.-
Hisse başına Kar (Düzeltilmemiş)	0.50TL	0.3333 TL
Hisse Başına Kazanç (Düzeltilmiş)	0.3666	0.3666
Hisse Başına Kazanç (sulandırılmış)	0.3666	0.3666

Örnek : Hisse Bölünmesi:

C firmasının dönem başında (01.01.2001) adi hisse senedi sayısı 100.000 iken, 30.06.2001 tarihinde hisse senetlerinin nominal değerinin yarıya indirilmesi nedeniyle toplam adi hisse senedi sayısı 200.000'e ulaşmıştır. Bu durumda dönemin adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalaması olarak 200.000 alınmalıdır. Karşılaştırılmalı sunulan mali tablolara göre C firmasının 01.01.2000- 31.12.2000 dönemine ait karının 80.000, 01.01.2001- 31.12.2001 dönemine ait karının ise 90.000 olması durumunda; düzeltilmiş hisse başına kazanç;

$$2000 \text{ yılı için} = 80.000 / 200.000 = 0.40$$

$$2001 \text{ yılı için} = 90.000 / 200.000 = 0.45$$

olarak hesaplanmaktadır.

4. SULANDIRILMIŞ HİSSE BAŞINA KAZANCIN HESAPLANMASI

Firmaların potansiyel isse senetlerinin bulunması durumunda, hisse başına kazanç verisinin potansiyel hisse senetleri dikkate alınarak hesaplanması gerekmektedir. Sulandırılmış hisse başına kazanç da özünde toplam kazancın hisse senedi sayısına bölünmesi yoluyla bulunacak bir orandır, ancak sulandırılmış hisse başına kazancın hesaplanmasında, adi hisse başına kazanç hesaplanmasından farklı olarak, ana ortaklığın adi hisse senedi sahiplerinin payına düşen kar veya zarar ile ağırlıklı ortalama hisse senedi sayısının, sulandırma etkisi olan potansiyel adi hisse senetlerinin etkilerine göre düzeltilmesi gerekmektedir.

Sulandırılmış hisse başına kazanç, adi hisse başına kazançtan düşük olduğu durumlarda potansiyel hisse senetlerinin kullanılması daha fazla avantaj sağlamaktadır. Bu fark yükseldiçe potansiyel hisse senetlerinin net kar üzerindeki olumlu etkisi artış göstermektedir (Kaval, 2005:581).

Dönemin ağırlıklı ortalama hisse senedi sayısının, sulandırılmış etkisi olan potansiyel adi hisse senetlerinin etkilerine göre düzeltilmesi ise, mevcut adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalamasının, sulandırılma etkisi olan tüm potansiyel adi hisse senetlerinin dönüştürüldüğü varsayımıyla, ilave adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalaması kadar arttırılması suretiyle yapılır.

Sulandırma etkisi olan potansiyel hisse senetlerinin, dönem başında, daha sonra olması durumunda ise potansiyel adi hisse senetlerinin ihraç edildiği tarihte, adi hisse senetlerine dönüştürüldüğü kabul edilir.

4.1. Sulandırılmış hisse başına kazancın hesaplanmasında kazancın ve hisse senedi sayısının belirlenme esasları;

Sulandırılmış kazanç, potansiyel hisse senetlerinin adi hisse senetlerine dönüştüğü farz edilerek, söz konusu dönüşümü vergi sonrası etkilerinin dikkate alınması ile hesaplanan ve adi hisse senedi sahiplerinin payına düşen net karadır. Sulandırılmış hisse başına kazancı elde etmek için ise, sulandırıcı etkisi olan potansiyel hisse senetlerine göre kazancın ve adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalamasının düzeltilmiş olması önemlidir (Erkuş, 2006:85).

Sulandırılmış hisse başına kazancın hesaplanması temelde hisse başına kazancın hesaplanmasında kullanılan veriler üzerinde sulandırma etkisine ebep olduğu düzeltmeleri yapılması temeline dayanır. Sulandırılmış hisse başına kazanç ile adi hisse başına kazanç arasındaki oluşan fark sulandırma düzeltmesi olarak literatüre geçmiştir (Scott, Wier, 2000:306).

Sulandırılmış hisse başına kazancın hesaplanmasında ilk önce adi hisse senedi sahiplerine düşen kar ya da zarar hesaplanır ve daha sonra tutar üzerinden aşağıda belirtilmiş olan düzeltmeler yapılır (Alper ve Arsoy, 2009:66);

- Adi hisse senetleri sahiplerine düşen kar ya da zararın hesaplanmasında düşülen sulandırma etkisi olan potansiyel hisse senetleri ile ilgili temettü ve diğer kalemler eklenerek düzeltilir.
- Dönem içinde sulandırma etkisi olan potansiyel hisse senetlerine (örneğin, hisse senetlerine dönüştürülebilir tahviller) ilgili olarak muhasebeleştirilen faizler için vergi etkisinde dikkate alınarak düzeltilebilir.
- Sulandırma etkisi olan potansiyel hisse senetlerinin dönüşümü sonucunda gelir ve giderlerde ortaya çıkan diğer her türlü farklılıklar için düzeltme yapılır.

TMS 33'de opsiyon ve varantların sulandırma etkisini belirlemek için US GAAP'te yer alan hazine bonusu yöntemi (treasury stock method) yöntemi uygulanmaktadır (Epstein ve Mirza, 2006:675). Uygulanacak bu yöntemde göre opsiyon ve varantlardan elde edildiği farz edilen gelirlerin dönemde adi hisse senetlerinin ortalama piyasa fiyatından ihrac edilmesinden elde edilecek gelirlere eşit olduğu kabul görmektedir. Hazine bonusu yöntemine göre opsiyonların sulandırma etkisi, hisse senedinin ortalama gerçeğe uygun değeri ile opsiyonun kullanım fiyatı arasındaki fark olarak kabul edilen asli değere belirlenir (Core, Guay, Kathari, 2002:631).

Örnek: Sulandırılmış hisse başına kazanç:

01.01.2004 tariii itibari ile D firmasının sermayesi 5.000.000 TL olup, bu sermaye her biri 1 TL nominal bedelli 5.000.000 adet hisse senedinden oluşmaktadır. Firma 2004 yılı içinde hiç sermaye arttırımı yapmamış, 31.03.2004 tarihinde ise her biri 1 TL nominal bedelli, 2 yıl vadeli 500.000 adet hisse senedine dönüştürülebilir tahvil ihraç etmiştir. Her 1 TL nominal değerli tahvil 1 TL nominal değerli hisse senedine dönüştürülebilme imkanına sahiptir. Firmanın 2004 yılı net dönem karı 1.500.000 olup, faiz oranı %15, kurumlar vergisi oranı ise %20 dir (Sandıkçioğlu, 2009:808):

Bu örneğe göre şirketin sulandırılmamış hisse başına kazancı:

Sulandırılmamış Hisse Başına kazanç= $1.500.000/5.000.000=0.30$
Olarak hesaplanmaktadır.

Ancak potansiyel hisse senetlerinin bulunması nedeniyle, sulandırılmış hisse başına kazancı hesaplanması gerekmektedir.

İlk olarak dönem karının potansiyel hisse senetlerinin etkisine göre düzeltilmelidir. Bunun için net dönem karına, potansiyel hisse senetleri nedeni ile katlanılan faiz giderinin eklenmesi ancak faiz gideri nedeniyle kazanılan vergi avantajının dönem karından çıkarılması gerekmektedir.

Net Dönem Karı: 1.500.000

Faiz giderinin vergi sonrası etkisi: faiz gideri- faiz giderinin vergi avantajı

$$=(500.000*0.15*9/12)-(500.000-0.15*9/12*0.20)$$

$$=45.000$$

$$\text{düzeltilmiş net dönem karı}= 1.500.000+45.000= 1545.000$$

Dönem karından sonra, dönemin ağırlıklı ortalama hisse senedi sayısının da sulandırma etkisi olan potansiyel adi hisse senetlerinin etkilerine göre düzeltilmesi gerekmektedir. Bunun için kullanılacak hisse senedi sayısı, eğer potansiyel hisse senetleri adi hisse senedi olsa idi toplam adi hisse senedi sayısı kaç olurdu şeklinde hesaplanarak bulunacaktır (Kaval, 2005:580).

Adi hisse senedi sayısı: 5.000.000

Potansiyel hisse senedi sayısı: 500.000

Düzeltilmiş adi hisse senedi sayısı: 5.500.000 (5.000.000+500.000)

Sulandırılmış hisse başına kazanç: $1.545.000/ 5.500.000=0.28$ Olarak hesaplanmaktadır.

Standart uyarınca, potansiyel adi hisse senetleri, ancak ve ancak anılan hisse senetlerinin adi hisse senetlerine dönüşümünün sürdürülen faaliyetlerden elde edilen hisse başına kazancı azaltması veya hisse başına zararı arttırılması durumunda, sulandırma etkisine sahip kabul edilir. Potansiyel adi hisse senetlerinin adi hisse senetlerine dönüşümünün sürdürülen faaliyetlerden elde edilen hisse başına kazancı arttıracak veya isse başına zararı azaltacak olması durumunda ise, anılan hisse senetlerinin ters sulandırma etkilerinin olduğu kabul edilir (Sandıkçioğlu, 2009:808).

Sulandırılmış hisse başına kazanç rakamı, potansiyel hisse senetleri ile borçlanmanın ne ölçüde avantajlı veya dezavantajlı olduğunun göstergesi

olması açısından da ilginçtir. Sulandırılmış hisse başına kazanç oranı, sulandırılmamışın altında kaldığı sürece borçlanma avantajlıdır.

5. HISSE BAŞINA KAZANÇ HESAPLANMASINDA ÖZELLİKLI DURUMLAR

5.1. İmtiyazlı Hisse Senetlerinin Bulunması

Şirketlerde muhtelif imtiyazlar yaratılabilir. Bazı imtiyazlar yönetim kurullarında aday gösterme gibi yönetsel hakları, bazıları ise kar payından öncelikli ya da daha fazla yararlanma gibi malvarlıksal hakları içerir. Hisse başına kazanç hesaplamalarında, imtiyazların dönem kazancını etkilemesi durumunda, dönem kazancının imtiyazları dikkate alınarak düzeltilmesi gerekmektedir. Düzenlemenin ne şekilde yapılacağı Standardın 12-18'inci maddeleri arasında açıklanmış olup, en basit haliyle aşağıdaki örnek ile açıklanmaktadır (Sandıkçıoğlu, 2009:810).

Örnek:

E firmasının sermayesi 5.000.000 TL olup, sermaye 4.800.000 adet her biri 1 TL nominal değerli A grubu hisse senetleri ile 200.000 adet her biri 1 TL nominal değerli B grubu hisse senetlerinden oluşmaktadır. B grubu hisse senetlerinin sahip olduğu imtiyaza göre karın %10 'u B grubu hisse senedi sahiplerine dağıtılacak, kalan kar ise tüm hisse senedi sahiplerine eşit olarak dağıtılacaktır. Firmanın 2005 yılı dönem karı ise 1.000.000 TL dir.

Buna göre kar payının dağıtımını incelendiğinde:

$$= (1.000.000*0.10)+(1.000.000*0.90*(200.000/5.000.000))$$

$$=136.000 TL$$

A grubunun alacağı kar payı=

$$= (1.000.000*0.90*(4.800.000/5.000.000))$$

$$=864.000 TL$$

olarak hesaplanmaktadır.

Bu durumda;

$$A grubu hisse senetleri için hisse başına kazanç= 864.000/4.800.000$$

$$0.18 olacaktır.$$

$$B grubu hisse senetleri için hisse başına kazanç= 136.000/200.000$$

$$= 0.68$$

olarak hesaplanmaktadır.

6. POTANSİYEL HISSE SENEDİ TÜRLERİ

Türkiye de en yaygın olarak bilindiği düşünülen hisse senedine dönüştürülebilir tahvil dir. Standardın 45-63'üncü paragraflarında potansiyel adi hisse senedi türleri ve bunların mevcudiyeti durumunda hisse başına kazanç hesaplanmasının ne şekilde yapılacağı detaylı olarak açıklanmıştır. Burada opsiyonlar, hisse alma hakkı veren finansal araçlar ve eşdeğerleri, dönüştürülebilir araçlar, koşula bağlı çıkarılabilir hisse senetleri, ödemesi adi hisse alımı veya nakit ile yapılabilen sözleşmeler, satın alınmış opsiyonlar ve yazılı satım opsiyonları incelenmiştir. Ancak söz konusu araçların Türkiye'de

yaygın olarak bulunmaması nedeniyle çalışmamızda bu konulara yer verilmemiştir (Sandıkçıoğlu, 2009:811).

7. GERIYE DÖNÜK DÜZELTME YAPILMASI

Standart uyarınca, mevcut adi hisse senetlerinin veya potansiyel adi hisse senetlerinin sayısının aktifleştirme, bedelsiz ihraç veya hisse bölünmesi sonucu artması veya hisse birleşmesi sonucunda azalması durumunda, sunulan tüm finansal tablo dönemleri için adi hisse başına kazanç ve sulandırılmış hisse başına kazancın hesaplanması işlemi, geriye yönelik olarak düzeltilmelidir. Bu değişikliklerin, bilanço tarihinden sonra fakat finansal tabloların yayınlanmak üzere onaylanmasından önce ortaya çıkmaları durumunda ise, cari dönemin ve sunulan önceki dönemlerin finansal tablolarındaki hisse başına hesaplamalar yeni hisse senedi sayısına dayandırılmalıdır. Hisse başına hesaplamaların, hisse senedi sayılarındaki değişiklikleri yansıttığının da ayrıca açıklanması gerekmektedir (Sandıkçıoğlu, 2009:811).

Finansal tablolarda geriye dönük olarak hataların düzeltilmesi ya da muhasebe politikalarında değişiklik yapılması durumunda da sunulan tüm dönemler için, adi hisse başına kazanç ve sulandırılmış hisse başına kazanç rakamları, geriye dönük olarak düzeltilen hataların ve muhasebe politikalarında yapılan değişiklikleri etkilerine göre düzeltilmelidir (TMS, 2009:643).

8. HISSE BAŞINA KAZANCIN FINANSAL TABLOLARDA SUNUMU

TMS 33'e göre işletmeler, gelir tablolarının sonunda adi hisse başına kazanç ve sulandırılmış hisse başına kazanç tutarlarını belirtirler. Eğer sulandırılmış hisse başına kazanç tutarı bir dönemde sunulmuşsa izleyen dönemlerde adi hisse başına kazanç tutarı sulandırılmış hisse başına kazanç tutarına eşit olsa dahi bu gelir tablosunun sonunda belirtilmelidir. İşletmenin dönem sonunda zarar etmesi durumunda da adi hisse başına kazanç ve sulandırılmış hisse başına kazanç belirtilmelidir (Alper ve Arsoy, 2009:72).

Uygulama

Çalışmanın bu bölümünde TMS 33'e göre adi ve sulandırılmış hisse başına kazanç oranlarının hesaplanması ile ilgili örneğe yer verilmiştir (Alper ve Arsoy, 2009:72-76).

- 01.01.2008 tarihinde Lalhan A.Ş'nin ödenmiş sermayesi 8.000.000 TL ve 1 TL nominal değerli 8.000.000 adet adi hisse senedinden oluşmaktadır.
- İşletme 31.03.2008 tarihinde rüçhan hakkı kullanımı yoluyla bedelli hisse senedi ihraç edilmek suretiyle 4.000.000 TL lik sermaye arttırımı yapmıştır. Hisse senetleri nominal bedeli olan 1 TL den ihraç edilmiştir. Söz konusu Tarihte işletmenin hisse senetlerinin piyasa fiyatları 7 TL dir.
- 1 TL nominal değerli 4 e 1 adi hisse senedine dönüştürülebilir

400.000 adet imtiyazlı hisse senedi bulunmaktadır. İmtiyazlı hisse senetlerine toplam karın % 5'i kar payı olarak dağıtılacaktır.

- 1 TL nominal değerli % 20 faiz oranlı, 10 a 1 adi hisse senedine dönüştürülebilir 2.000.000 adet hisse senedine dönüştürülebilir tahvil bulunmaktadır. Kurumlar vergisi oranı % 20 'dir.
- Eğer 2008 yılı dönem karı 7.000.000 TL nin üzerinde gerçekleşirse yöneticilere prim olarak gerçeğe uygun değeri toplamı dönem karının % 4'ü kadar olan hisse senetleri ihraç edilerek dağıtılacaktır.
- İşletme 2008 döneminde 100.000 adet hisse senedi opsiyonu satmış
- Adi hisse senetlerinin 2008 yılı ortalama gerçeğe uygun değeri 10 TL dir.
- Lalhan A.Ş'nin 2008 yılı dönem karı 10.000.000 TL olarak gerçekleşmiştir.

Önceki hakların hisse başına teorik değeri = Sermaye artırımından önce mevcut adi hisse senetlerinin en son borsa değeri esas alınarak hesaplanacak hisse başına toplam piyasa değeri /bedelli sermaye artışına konu olan hisse senetlerinin ihraç bedeli ile değerlendirilmesi sonucu bulunacak değer

Düzeltilme Katsayısı= Hisse senetlerinin sermaye artırımından önceki borsa değeri / Önceki hakların hisse başına teorik değeri

Önceki hakların hisse başına teorik değeri = (8.000.000 x 7) + (4.000.000 x1) /12.000.000= 5 TL

Düzeltilme katsayısı = 7/ 5 =1,4

Bedelli hisse senedi sayısı = 4.000.000 / 5= 800.000 adet

Bedelsiz hisse senedi sayısı= 4.000.000 – 800.000 adet= 3.200.000 adet

Adi Hisse senetlerinin ağırlıklı ortalaması= ((8000.000 + 3.200.000) x 3/12)) + (12.000.000 x9/12)= 11.800.000

Adi düzeltilmemiş hisse başına kazanç = 10.000.000 / 12.000.000 = 0.833

Adi düzeltilmiş hisse başına kazanç = 10.000.000 / 11.800.000 = 0.847

İlhan A.Ş. 2008 yılı adi hisse başına kazancın hesaplanması:

Adi hisse başına kazanç = Dönem karı- İmtiyazlı hisse senetleri kar payı / Adi hisse senedi sayısının ağırlıklı ortalaması

Adi hisse başına kazanç = 10.000.000 - (10.000.000 x %5) / 11.800.000 = 0.805

İlhan A.Ş. 2008 yılı sulandırılmış hisse başına kazancın hesaplanması:

Opsiyonların hisse başına kazanç etkisi

Opsiyonların kullanılması durumunda

İhraç edilecek hisse senedi sayısı = (7 TL x 100.000 adet) /10 TL =70.000 adet

Net sulandırma = 100.000 – 70.000 = 30.000

Sulandırılmış hisse başına kazanç = 9.500 000 / (11.800 /30.000) = 0.803

0.803 , 0.805 den küçük olduğu için sulandırma etkisi vardır ve opsiyonlar sulandırılmış hisse başına kazancın hesaplanmasında dikkate alınır.

Koşula Bağlı çıkarılabilir hisse senetlerinin sulandırılmış hisse başına kazanç etkisi:

Koşul gerçekliği için

$$\text{Çıkarılacak hisse senedi sayısı} = (10.000.000 \text{ TL} \times 0.04) / 10 \text{ TL} = 40.000 \text{ adet}$$

$$\text{Sulandırılmış Hisse başına kazanç} = 9.500.000 / (11.830.000 + 40.000) = 0.800$$

0.800 ün 0.803 den küçük olduğu için sulandırma etkisi vardır ve koşula bağlı çıkarılabilir hisse senetleri sulandırılmış hisse başına kazancın hesaplanmasında dikkate alınır.

İmtiyazlı hisse senetlerinin sulandırılmış hisse başına kazanç etkisi:

İmtiyazlı hisse senetlerinin dönüşümünde

$$\text{İhraç edilecek hisse senedi sayısı} = 400.000 \text{ adet} / 4 = 100.000 \text{ adet}$$

$$\text{İmtiyazlı hisse senetleri kar payı} = 10.000.000 \times \%5 = 500.000$$

$$\text{Sulandırılmış hisse başına kazanç} = 9.500.000 + 500.000 / 11.870.000 + 100.000 = 0.835$$

0,835 büyük tür 0.800 olduğundan ters sulandırma etkisi vardır ve imtiyazlı hisse senetleri sulandırılmış hisse başına kazancın hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Hisse senedine dönüştürülebilir tahvillerin hisse başına kazanç etkisi:

Tahvillerin dönüşümünde

$$\text{İhraç edilecek hisse senedi sayısı} = 2.000.000 \text{ adet} / 10 = 200.000 \text{ adet}$$

$$\text{Tahvillerin faiz tutarı} = (2000.000 \text{ adet} \times 1\text{TL}) \times \%20 = 400.000 \text{ TL} \times (1 - 0.20) = 320.000 \text{ TL}$$

$$9.500.000 + 320.000$$

$$\text{Sulandırılmış hisse başına kazanç} = (9.500.000 + 320.000) / (11.870.000 + 200.000) = 0.814$$

Potansiyel Hisse senedi	Kazanç	Hisse sayısı	Sulandırılmış hisse başına kazanç	Sulandırma Etkisi
Adi hisse başına kazanç	9.500.000	11.800.000	0.805	
Opsiyonlar	9.500.000	11.800.000 30.000 11.830.000	0.803	Sulandırma
Koşula Bağlı çıkarılabilir hisse senetleri	9.500.000	11.830.000 40.000 11.870.000	0.800	Sulandırma
İmtiyazlı hisse senetleri	9.500.000 500.000	11.870.000 100.000	0.835	Ters Sulandırma
	10.000.000	11.970.000		
Hisse senedine dönüştürülebilir tahvil	9.500.000 320.000 9.820.000	11.870.000 200.000 12.070.000	0.814	Ters Sulandırma
Sulandırılmış Hisse Başına Kazanç				0.800

Finansal tablolarda adi hisse başına kazanç ile sulandırılmış hisse başına kazanç tutarlarının sunumuna ilişkin olarak Standartta aşağıdaki ilkeler benimsenmiştir (Sandıkçioğlu, 2009:812).

- işletmelerin gelir tablolarında sürekli faaliyetlerinden ana ortaklığın adi hisse senedi sahiplerine düşen kar veya zarar için gerek adi hisse başına kazanç tutarlarını gerekse sulandırılmış hisse başına kazanç rakamları gerekmektedir.
- kar payında herhangi bir imtiyaz olması durumunda ise hisse başına kazanç tutarları her bir hisse sınıfı için ayrı ayrı açıklanmalıdır.
- Öte yandan sunulan dönemlerin birinde bile sulandırılmış hisse başına kazanç hesaplanması gerekmekte ise, sulandırılmış hisse başına kazanç sunulan diğer tüm dönemler için de hesaplanmalıdır.
- Durdurulan bir faaliyetini raporlayan firmalar, gelir tablosunda veya gelir tablosu dipnotlarında, durdurulan faaliyet için adi hisse başına kazanç ve sulandırılmış hisse başına kazanç tutarlarını açıklamalıdır.
- Adi hisse başına kazanç tutarları ile sulandırılmış hisse başına kazanç tutarları negatif olsa, başka bir diziyle hisse başına zarar olsa dahi, firmalar bu tutarları açıklamakla yükümlüdürler.
- Finansal tablolara ilişkin dipnotlarda ise aşağıdaki bilgilerin yer alması standart uyarınca zorunludur.
- Adi hisse başına kazanç ve sulandırılmış hisse başına kazanç hesaplarında pay olarak kullanılan tutarlar ile bu tutarların dönem kar veya zararından ana ortaklığa düşen tutarla mutabakatı. (söz

konusu mutabakat, hisse başına kazancı etkileyen her bir finansal araç sınıfının bireysel etkilerinin de içermelidir.)

- Adi hisse başına kazanç ve sulandırılmış hisse başına kazanç hesaplamalarında payda olarak kullanılan adi hisse senetleri sayısının ağırlıklı ortalaması ve bu paydaların birbiriyle mutabakatı. (söz konusu mutabakat, hisse başına kazancı etkileyen her bir finansal araç sınıfının bireysel etkilerinin de içermektedir.)
- Gelecekte adi hisse başına kazanç tutarlarını sulandırma potansiyeli olan, ancak sunulan dönemde bu etkiyi yapmamış olmaları nedeniyle, sulandırılmış hisse başına kazanç hesaplaması işlemlerine dahil edilmemiş araçlar hakkında bilgi.
- ilgili işlemlerin raporlama döneminin sonucundan önce meydana gelmiş olması durumunda, Standardın 64'üncü paragrafına göre muhasebeleştirilen, bilanço tarihinden sonra meydana gelen ve dönem sonunda mevcut adi hisse senetlerinin ve potansiyel adi hisse senetlerinin sayısını önemli ölçüde değiştirebilecek olanlar haricindeki adi hisse senedi işlemleri ile potansiyel adi hisse senedi işlemleri.

SONUÇ

En basit haliyle firmanın toplam kazancının sermayeyi temsil eden pay adedine bölünmesiyle bulunan hisse başına kazancın işlendiği 33 No'lu TMS'nin temel ilgi alanı "kazanç" değil "Hisse" dir. Standart uyarınca, şirketlerin hisse sayısının tespitinde gerek adi hisse senetleri gerekse potansiyel hisse senetleri dikkate alınmaktadır. Şirketlerin performanslarını karşılaştırmakta oldukça faydalı bir araç olan hisse başına kazancın işlendiği standart, Türkiye'de potansiyel hisse senedi olarak adlandırılan araçların yeterince gelişmemiş olması nedeniyle henüz tüm kapsamıyla uygulanmamakta olup, ekonomideki gelişmelere bağlı olarak potansiyel hisse senedi türlerinin daha yaygın olarak kullanılması sonucunda Standardın öneminin artması ve tüm detaylarıyla uygulama alanı bulması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Akgül, A., Akay, H., (2004). Uluslar Arası Muhasebe Standartları Ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma, Türkmen Kitabevi, İstanbul.

Alper, D., Arsoy P., A., (2009). Sulandırmanın Hisse Başına Kazanç Hesaplamasına Etkileri, Mali Çözüm Dergisi, 94:59-77.

Caster, A.B., Elson, R., J., Weld, L., G., (2006). Is Diluted Eps Becoming More Art Than Fact?, The Cpa Journal, September:26- 29.

Core, J.E., Wayne, G.R., Kathari, S.P., (2002). The Economic Dilituion If Emloyee Stock Options: Diluted Eps For Valuation And Financial Reporting, The Accounting Review, 77(3):627-652.

Delaney, P. R., Nach, R., (2002). Interpretation And Application Of Generally Accepted Accounting Principles, John Willey Ve Sons Inc. Newyork.

Elitaş, C. (2011). Ufrs (Tms-Tfrs) Uygulamaları. Ankara: Hipotez Yayınları.

Epstein, B.J., Mirza, A.A., (2006). Interpretation And Application Of International Accounting Standards, Wiley Pub.

Erkuş, H., (2006). İaas 33 Ve Tms 33'e Uyumlu Olarak Hisse Başına Kazancın Hesaplanması, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara.

Greuning, V. H., (2004). International Financial Reporting Standarts : Practical Guide, D C World Bank, Washington.

Güler, İ. (2012). Tms- Tfrs Kobi Tfrs, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara.

Kaval, H., (2005). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Uygulamalı Örnekler İle Muhasebe Denetimi, Gazi Kitapevi, Ankara.

Kaval, H., (2005) Muhasebe Denetimi 2.Basım, Gazi Kitabevi, Ankara.

Kieso, D., Weygand, J., Warfield, T., (2004). Intermediate Accounting, John Willey&Sons Inc. Newyork.

Mısırlıoğlu, U., (2001). Hisse Başına Kazançların Hesaplanması Ve Finansal Tablolarda Sunulması, Yaklaşım Dergisi, Nisan:197-205.

Sandıkçioğlu, A., (2009). Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi Ve Devlet Yardımlarının Açıklanması, 3 Editörlü, Sağlam N., Şengel, S., Öztürk, B., Tms Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması, Maliye Ve Hukuk Yayınları, Ankara.

Scott, T., Wier, H., (2000). On Constructing An Eps Measure: An Assesment Of The Properties Of Diltion, Contemporary Accounting Research, 17(2): 303-326.

TMS 2009. TMSK yayınları, Fersa Matbası, Ankara.

http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_2014/TMS/TMS33.pdf